

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(шифр та найменування спеціальності)

за освітньою програмою професійного спрямування
«Облік, аудит і оподаткування підприємницької діяльності»
(назва магістерської програми)

на тему: «Облік та аудит операцій з надходження та використання виробничих
запасів на промислових підприємствах на прикладі ТОВ «Телекарт-Прилад»»
(назва теми)

Виконавець:

студентка ЦЗВФН група бзф1м

Корсунова Юлія Юріївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

_____
/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Добрунік Тетяна Пилипівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

_____
/підпис/

ОДЕСА 2023

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Виробничі запаси грають ключову роль для промислових підприємств і мають велике значення для їхньої ефективної діяльності. Важливо зазначити, що управління виробничими запасами повинно бути збалансованим, оскільки надмірні або недостатні запаси можуть впливати на ефективність та фінансову стабільність підприємства. Збереження певних рівнів виробничих запасів допомагає підприємству більш ефективно вирішувати можливі затримки в постачанні або ризики, пов'язані з коливаннями виробництва чи попитом. Важливо зазначити, що управління виробничими запасами повинно бути збалансованим, оскільки надмірні або недостатні запаси можуть впливати на ефективність та фінансову стабільність підприємств. Наявність виробничих запасів полегшує можливість розширення виробництва без необхідності чекати на поставки матеріалів. Забезпечення правильного рівня виробничих запасів вимагає ефективного управління запасами. Інформаційною базою задля прийняття управлінських рішень є обліково-аналітична інформація, що формується за даними бухгалтерського, управлінського обліку, результатами проведення аналітичної діагностики стану та використання виробничих запасів. Підтвердженням достовірності обліку є результати аудиторської перевірки. Відтак дослідження питань з обліку, аналізу та аудиту виробничих запасів є досить актуальним.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання обліку, аналізу та аудиту виробничих запасів на вітчизняних підприємствах безперервно досліджуються провідними науковцями, серед яких: Бабенко Л. В., Бойко О. О., Беляєва Л. А., Бондаренко О. М., Васильєва В. Г., Гавриличенко Є., Галустян А. В., Гончарук С. М., Коновалова, О. В. Кривешко О. В., Лищенко О. Г., Максименко І. Я., Меліхова Т. О., Очеретько Л. М., Пеняк Ю. С., Рудь О. О., Писаренко Т. М., Подмешальська Ю. В., Подолянчук О. А., Радіонова Н. Й., Рогова Д. О., Тищенко С. В., Роєва О. С., Семенова С. М., Степаненко О. І., Томчук В., Шевченко Л. Я. та ін.

Мета і завдання роботи. Метою є дослідження теоретичних аспектів та здійснення практичних досліджень облікового забезпечення, аналізу та аудиту операцій з виробничими запасами на промислових підприємствах. Для досягнення зазначеної мети вирішено наступні **завдання**:

- охарактеризувати сутнісні характеристики та надати класифікацію виробничих запасів;
- вивчити нормативну регламентацію основні принципи ведення обліку виробничих запасів;
- визначити управлінські аспекти операцій з виробничими запасами;
- надати загальну характеристику діяльності, організації обліку та звітності підприємства ТОВ «Телекарт-Прилад»;
- представити документальне забезпечення та відображення основних операцій з обліку виробничих запасів на досліджуваному підприємстві;
- надати рекомендації з удосконалення обліку виробничих запасів на підприємстві;

- провести аналітичну діагностику стану та ефективності використання виробничих запасів;
- окреслити методику здійснення аудиту виробничих запасів;
- здійснити моделювання ефективності використання виробничих запасів на підприємстві

Об'єктом дослідження є процес надходження, зберігання та використання виробничих запасів на ТОВ «Телекарт-Прилад»

Предметом дослідження є теоретичні, організаційно-методичні та практичні аспекти обліку, аналізу та аудиту виробничих запасів на промислових підприємствах.

Методи дослідження. В процесі написання кваліфікаційної роботи було використано наступні методи. Загальне опрацювання літературних джерел та виокремлення специфіки обліку виробничих запасів на промислових підприємствах досліджувалося за допомогою методів порівняння, конкретизації, спостереження, вибірки. Також було використано аналітичні методи при проведенні діагностики основних показників діяльності підприємства, стану та ефективності використання виробничих запасів. А саме методи порівняльного аналізу, графічні та табличні методи, побудова рядів динаміки. Для дослідження впливу ефективності використання виробничих запасів на результати діяльності підприємства було застосовано метод економіко-статистичного моделювання – кореляційно-регресійний аналіз. Для формулювання висновків дослідження застосовано методи наукової абстракції та узагальнення.

Інформаційною базою при написанні кваліфікаційної роботи слугували законодавчо-правові документи України, які регламентують облік та аудит виробничих запасів, монографії та фахові статті вітчизняних науковців у сфері фінансового та управлінського обліку, професійні періодичні публікації фахівців-практиків у сфері обліку та оподаткування операцій з виробничими запасами. Практичні аспекти було досліджено за офіційними матеріалами промислового підприємства ТОВ «Телекарт-Прилад».

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (52 найменування) та 14 додатків. Загальний обсяг роботи становить 98 сторінок. Основний зміст викладено на 92 сторінках. Робота містить 15 таблиць, 34 рисунки

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Виробничі запаси в обліковій системі підприємств національної економіки»** наведено сутність та класифікацію виробничих запасів в економічному та обліковому аспекті, проаналізовано нормативно-правове забезпечення обліку виробничих запасів, наведено загальну модель облікового процесу, наведено умови визнання виробничих запасів з урахуванням вимог національних стандартів бухгалтерського обліку, наведено схему формування їх первісної вартості, відображення в обліку та звітності, визначено представлено основні податкові аспекти операцій з виробничими запасами, окреслено проблематику формування облікової інформації про виробничі запаси, представлено податкові різниці, управління запасами в умовах ризикованості зовнішнього середовища та інфляційних процесів національної економіки

У другому розділі **«Організаційно-практичні аспекти обліку виробничих запасів ТОВ «Телекарт-Прилад»** представлено загальну характеристику діяльності, організації обліку та звітності ТОВ «Телекарт-Прилад», визначено основні види продукції підприємства, окреслено основні показники, що характеризують виробничо-господарську діяльність ТОВ «Телекарт-Прилад», проаналізовано основні складові ресурсного потенціалу підприємства, економічні показники його розвитку, розглянуто діючу систему ведення бухгалтерського обліку та оподаткування, практичні аспекти документального оформлення та визнання виробничих запасів ТОВ «Телекарт-Прилад», відображення операцій з виробничими запасами у системі бухгалтерського обліку та фінансовій звітності підприємства. Запропоновані напрямки поліпшення облікового забезпечення операцій з виробничими запасами, розкриття інформації в обліковій політиці підприємства, впровадження додаткових аналітичних субрахунків.

У третьому розділі **«Аналіз та аудит в системі облікового забезпечення управління виробничими запасами»** визначено основні завдання здійснення аналізу виробничих запасів, наведено динаміку загальної вартості запасів та виробничих запасів, проведено аналіз динаміки та структури оборотних активів ТОВ «Телекарт-Прилад», динаміку та структура запасів підприємства, наведено показники ефективності використання виробничих запасів, визначено показники ліквідності підприємства та окреслено основні напрямки оптимізації використання виробничих запасів, представлено основні організаційні та методичні аспекти проведення аудиту основних засобів, визначено основні завдання аудиту, аудиторські процедури та методичні прийоми аудиту виробничих запасів; наведено результати економіко-статистичного моделювання, зазначено основні пріоритети для збільшення ефективності використання виробничих запасів на підприємстві ТОВ «Телкарт-Прилад».

ВИСНОВКИ

Під час написання кваліфікаційної роботи магістра було вирішено поставлені завдання та отримано наступні результати.

1. Встановлено, що економічна сутність виробничих запасів полягає у їх важливості для ефективного управління виробництвом, зниження ризиків та забезпечення неперервності бізнес-процесів підприємства. Виробничі запаси є основною складовою активів (ресурсів) підприємства. Вони представляють ресурси підприємства, які споживаються протягом одного виробничого циклу і всю свою вартість переносять на вартість виробленої продукції, тобто включаються у собівартість продукції або інший об'єкт витрат. Обґрунтована класифікація виробничих запасів допомагає підприємству краще розуміти, які види матеріалів та товарів знаходяться в наявності. Це дозволяє здійснювати збалансоване управління запасами, планувати закупівлі, уникати перепродажу або недостачі виробничих запасів та оптимізувати обіг оборотних коштів. Отже, сутність виробничих запасів як об'єкта обліку полягає в їх ролі як активів підприємства, важливості для фінансового обліку, управлінського контролю та оптимізації виробництва. Облік цих запасів є важливим завданням для ефективного функціонування підприємства.

2. Задля реального відображення виробничих запасів в обліковій системі та фінансовій звітності підприємстві першочерговим є правильність їх визнання та достовірність оцінки. Саме ці поняття визначені національною регламентацією обліку та повинні бути деталізовані внутрішнім розпорядчим документом підприємства. Концептуальні основи обліку виробничих запасів визначені НП(С)БО 9 «Запаси», яким розкрито умови визнання виробничих запасів активом, складові формування їх первісної вартості та представлені альтернативні методи оцінки вибуття запасів. Вибір оцінки вибуття запасів має бути обов'язково прописаний у внутрішній обліковій політиці підприємства. У площині методичного забезпечення облікової інформації про виробничі запаси ключову роль відіграє оцінка таких активів, оскільки саме від її достовірності буде залежати достовірність визначення фінансового результату підприємств. Тобто, при надходженні виробничих запасів мають бути враховані усі складові, що включаються (або не включаються) до первісної вартості. При вибутті виробничих запасів має бути конкретизований метод оцінки вибуття.

3. У сучасному конкурентному середовищі, а також динамічному характері бізнес-середовища, управління виробничими запасами та фінансовими потоками стало більш складним. Оскільки виробничі запаси та фінансові потоки взаємозалежні, встановлення оптимального плану керування ними одночасно може мати різкий вплив на ефективність компанії. Управління виробничими запасами є стратегічно важливою частиною ланцюга постачання та допомагає забезпечити належний рівень обслуговування клієнтів, знизити витрати та оптимізувати роботу підприємства. Оптимізація запасів - це процес раціонального управління та використання запасів товарів або матеріалів з метою максимізації ефективності та економії ресурсів. Найвідомішим методом є аналіз АВС – це техніка управління запасами, яка ранжує товари на основі їх

важливості для бізнесу. Це особливо корисно, коли компанії потрібно визначити пріоритети, які товари замовляти та зберігати, що дозволяє краще контролювати певні товари. Важливим при управлінні виробничими запасами є управління потоками їх постачання, а саме врахування окремих ризиків. Основою для визначення ризиків буде історія постачання даного виробничого запасу (матеріалу), історія роботи з постачальниками, а також дані щодо аналізу ринку постачання та PESTLE-аналіз. Також важливим елементом управління виробничими запасами є вибір методу їх оцінки при вибутті.

4. За результатами практичних аспектів дослідження встановлено, що ТОВ «Телекарт-прилад» є лідером з розробки виробництва електроприладів та радіоелектронної апаратури побутового і військового призначення. Вироблена підприємством продукція постачається на ринки Європейського Союзу, а також на терени інших країн - найбільшим телекомунікаційним операторам, компаніям у галузі енергопостачання, промисловим та іншим споживачам. В структурі ресурсного потенціалу задіяні як необоротні та к і оборотні активи. У складі оборотних активів мають місце як ресурси, що задіяні у сфері виробництва, так і ресурси, що відносяться до сфери обігу. До виробничих ресурсів відносяться виробничі запаси, незавершене виробництво, готова продукція. Їх доля у загальній сукупності оборотних активів 2022 року становить біля 30%. Превалюють ресурси сфери обігу – їх доля 70%, в основному це – грошові кошти, дебіторська заборгованість покупців, дебіторська заборгованість постачальників під майбутню поставку саме виробничих запасів. Використання потужного ресурсного потенціалу дозволяє підприємству отримувати високі результати. Спостерігається збільшення чистого доходу від реалізації. Проте абсолютні показники прибутковості мають негативну тенденцію у 2022 році порівняно із 2020 роком саме за рахунок зростання собівартості виробленої продукції. Але усі види прибутку відзначаються приростом порівняно із 2021 роком. За рахунок наявного ресурсного потенціалу та отриманих результативних показників діяльності ТОВ «Телкарт-Прилад» показує свою фінансову стійкість та стабільність функціонування.

5. Наявність ресурсів та отриманих результатів діяльності віддзеркалюється в обліковій системі підприємства та його фінансовій звітності з урахуванням національних стандартів ведення обліку. На підприємстві ТОВ «Телекарт-Прилад» облік виробничих запасів ведеться у відповідності до Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність підприємств» та НП(С)БО 9 «Запаси». Внутрішнім документом, який встановлює правила облікового відображення операцій із запасами, є Наказ про облікову політику». Априорна оцінка даного наказу свідчить, що в частині організації обліку виробничих запасів зазначається: одиниця обліку запасів – це найменування; при вибутті виробничих запасів їх оцінку здійснюють за методом ФІФО, або за методом ідентифікованої собівартості в залежності від виду; придбані виробничі запаси зараховуються на баланс за собівартістю у відповідності до НП(С)БО 9 «Запаси». Первісна вартість придбаних виробничих запасів формується з урахуванням усіх складових та витрат на доставку. При імпорті виробничих запасів для їх визнання та оцінки враховуються відповідні правила ІНКОТЕРМС, які передбачені ЗЕД-

контрактами. Відповідно до Робочого плану рахунків облік виробничих запасів ведеться на рахунку 20 «Виробничі запаси з відкриттям додаткових субрахунків та аналітичних рахунків. На виробництво виробничі запаси списуються на підставі накладної-вимоги, або накладної внутрішньо-господарського призначення. Складський облік виробничих запасів на підприємстві організовано належним чином. Ведеться в картках кількісно-сумового обліку, книзі складського обліку.

6. З метою вдосконалення обліку виробничих запасів ТОВ «Телекарт-Прилад» рекомендовано вдосконалити первинні документи, такі як вимоги і накладні, за якими виробничі підрозділи отримують сировину та матеріали із заводських складів. Задля ефективного використання необхідно також розробити Відомість аналітичного обліку виробничих запасів, яка буде містити інформацію за центрами відповідальності та місцями групування матеріальних витрат. таке групування значно підвищить оперативність та контроль використання матеріалів з урахуванням їх реальної потреби для виробництва. В робочому плані рахунків необхідно подати деталізований перелік рахунків, о використовуються підприємством для обліку виробничих запасів. Так, доцільним буде виокремлення основних матеріалів, які використовуються у виробництві продукції, на такі, що придбані на території України та матеріали, що придбані у нерезидентів. Така деталізація дасть можливість відстежувати формування вартості саме імпортованих матеріалів та корегувати потреби в матеріалах з урахуванням цінового фактору.

7. За результатами проведеного аналізу встановлено, що загальна вартість виробничих запасів підприємства ТОВ «Телкарт-Прилад» мала тенденцію до зростання. В абсолютному виразі вартість виробничих запасів зросла на 45523 тис. грн. порівняно із 2020 роком. Далі, у 2022 році на кінець періоду зростання становило лише 3% порівняно із попереднім періодом. Таке значне зростання у 2021 році виробничих запасів зумовлено тим, що підприємство нарощувало свої ресурси задля виробництва товарів стратегічної галузі промисловості, а саме оборонної сфери. За виробничими запасами спостерігається не тільки зростання їх абсолютної величини у 2021 році, а й доля їх у загальній вартості оборотних активів зросла з 8,5% у 2020 році до 31,3% у 2021 році. Надалі у 2022 році доля виробничих запасів зменшилася до 18,6%, проте їх абсолютна величина збільшилася до 82767,0 тис. грн. Доля виробничих запасів у складі загальної вартості запасів підприємства ТОВ «Телекарт-Прилад» має стійку тенденцію до заростання з 46% у 2020 році до 69,2% у 2022 році. Зростання виробничих запасів у підприємства зумовлено різними факторами та обставинами. По-перше, підприємство збільшувало обсяги виробництва, отже знадобилося збільшення виробничих запасів для забезпечення неперервності виробництва та вчасного виробництва продукції. Також було впроваджено виробництво нової продукції. Невзираючи на збільшення середньорічної вартості виробничих запасів, у 2022 році було отримано більшу суму валового прибутку, що й призвело до зростання валової рентабельності виробничих запасів. Операційна рентабельність виробничих запасів має таку ж тенденцію. У звітному періоді спостерігається

зменшення коефіцієнта оборотності виробничих запасів та відповідне зростання тривалості одного обороту. зниження матеріаловіддачі було спричинено такими факторами як використання більш високовартісних матеріалів та комплектуючих виробів для виробництва продукції для енергетичного сектору та оборонної промисловості. Зростання матеріаломісткості виробленої продукції підтверджується значною долею матеріальних витрат. Підприємство ліквідне й платоспроможне, за рахунок того що у наявності достатньо активів для погашення всіх своїх зобов'язань

8. За результатами вивчення методичних основ проведення аудиту виробничих запасів, зазначено, що аудиторська перевірка передбачає розробку плану та попередньої детальної програми аудиту. У цих документах зазначається основні етапи здійснення перевірки, встановлюються терміни та відповідальні особи. Поетапна процедура проведення аудиту виробничих запасів розпочинається з того, що аудитор відстежує, чи були виявлені факти порушення у результаті попередніх перевірок та чи були вони нівельовані. Надалі проводиться перевірка Наказу про облікову політику з вивчення основних елементів щодо виробничих запасів. Далі аудитор займається дослідженням показників фінансової звітності щодо відображення інформації про наявність та рух виробничих запасів. Під аудиторської перевірки проводять вибірккову або суцільну інвентаризацію стану та наявності виробничих запасів на складах і в місцях їх використання. Надалі перевіряється достовірність інформації щодо надходження та вибуття виробничих запасів на підприємстві. Ключовим моментом є перевірка правильності оцінки виробничих запасів при їх надходженні та вибутті. На досліджуваному підприємстві для кожної окремої сукупності (за ознакою призначення) виробничих запасів застосовується оцінка за методом FIFO.

9. Задля визначення напрямків ефективності використання виробничих запасів було використано методи економіко-статистичного моделювання, а саме проведено кореляційно-регресійний аналіз. Даний інструмент моделювання дозволяє визначити вплив окремих змінних величин (факторів) на зміну результативного показника. Враховуючи попередні дослідження, встановлено, що саме витрати матеріальних ресурсів займають найбільшу питому вагу у загальній сумі операційних витрат та змінюють рівень рентабельності. Відтк, у якості результативного показника було обрано рентабельність операційних витрат. У якості факторних показників (x) було обрано: матеріаловіддачу (x_1), матеріаломісткість (x_2), коефіцієнт оборотності виробничих запасів (x_3), тривалість обороту виробничих запасів (x_4), коефіцієнт забезпеченості запасів власними оборотними коштами (x_5). Таким чином, результати кореляційно-регресійного аналізу дозволили визначити основні шляхи підвищення ефективності роботи підприємства за виробничими запасами, а саме: впровадження економічно обґрунтованих норм виробничих запасів та посилення контролю за доцільністю і обґрунтування їх використання.

АНОТАЦІЯ

Корсунова Ю.Ю. «Облік та аудит операцій з надходження та використання виробничих запасів на промислових підприємствах на прикладі ТОВ «Телекарт-Прилад»»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності «071 «Облік і оподаткування»» за освітньою програмою *(шифр та назва спеціальності)* професійного спрямування «Облік, аудит і оподаткування підприємницької діяльності». – *(назва освітньої програми)*
Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2023

У роботі розглядаються теоретичні аспекти сутності та класифікації виробничих запасів, теоретико-практичні аспекти обліку та оподаткування операцій з виробничими запасами та їх відображення у фінансовій звітності з урахуванням вимог національних стандартів обліку, організаційні основи аналізу та аудиту виробничих запасів

Проаналізовано основні показники виробничо-ресурсного потенціалу підприємства, динаміку стану та використання виробничих запасів, діючу систему обліку та оподаткування на підприємстві, моделювання ефективності використання виробничих запасів

Запропоновано напрямки удосконалення облікового забезпечення операцій з виробничими запасами, впровадження аналітичного обліку виробничих запасів за каналами надходження, центрами відповідальності та місцями формування матеріальних витрат, формування відповідних внутрішніх звітів.

Ключові слова: виробничі запаси, оцінка виробничих запасів, облік, аналіз, аудит, кореляційно-регресійний аналіз, ефективність

ANNOTATION

Korsunova Julia «Accounting and audit of operations on receipt and use of production stocks at industrial enterprises on the example of LLC «Telecard-Prilad»»

Thesis for Master degree in specialty 071 «Accounting and taxation» *(code and name of the specialty)* under the master's program «Accounting, audit and taxation of business activities» *(title of master program)*
– Odessa National Economics University. – Odessa, 2023

Thesis deals with theoretical aspects of the essence and classification of production stocks, theoretical and practical aspects of accounting and taxation of operations with production stocks and their reflection in financial reporting taking into account the requirements of national accounting standards, organizational bases of analysis and audit of production stocks

Author analysis main indicators of the production and resource potential of the enterprise, the dynamics of the state and use of production stocks, the current system of accounting and taxation at the enterprise, modeling the efficiency of the use of production stocks

We have recommended the directions for improving accounting support for operations with production stocks, implementation of analytical accounting of production stocks by channels of receipt, centers of responsibility and places of formation of material costs, formation of relevant internal reports

Keywords: production stocks, evaluation of production stocks, accounting, analysis, audit, correlation-regression analysis, efficiency